

La denominació d'Aran

PARLAMENT DE CATALUNYA

Serveis d'Assessorament Lingüístic

juny 2016

1. Estat de la qüestió

El nom amb què modernament s'ha conegut el territori de llengua occitana de Catalunya ha estat el de *Vall d'Aran*. En els darrers anys, però, sobretot a partir de la recuperació de les institucions d'autogovern araneses, s'ha estès en mitjans catalans l'ús de la forma simple *Aran*, que havia estat històricament d'ús normal, però que en temps més recents havia caigut en desús en benefici del topònim *Vall d'Aran*. Aquesta manca de tradició moderna de la forma *Aran* ha generat, en el moment en què s'ha començat a reintroduir, dubtes sobre si ha d'anar precedida d'article o no (*Aran* o *l'Aran*).

Com se sap, en català hi ha noms de països i regions que duen article i d'altres, la majoria, que no en duen. A part dels noms de països que duen article perquè tenen com a nucli un nom genèric (les Illes Balears, el País Basc, els Estats Units, els Emirats Àrabs Units, el Regne Unit, etc.), trobem l'article en noms com el Brasil, el Canadà, el Marroc, la Xina, el Japó, l'Índia, etc. Són més abundants, però, els noms de països i regions sense article: Catalunya, Espanya, Galícia, Euskadi, França, Portugal, Andorra, Occitània, Mallorca, Sardenya, etc.

La manca de tradició del topònim Aran en català ha generat vacil·lacions, fins i tot en textos legislatius. En la Llei 16/1990, sobre el règim especial de la Vall d'Aran, s'hi va emprar la forma sense article, *Aran*, alternada amb la forma *Vall d'Aran*:

«En el conjunt de Catalunya ressalta per la seva pròpia personalitat Aran o la Vall d'Aran [...]»

«El 1411, a més, el Síndic d'Aran oferí la unió lliure i pactada d'Aran al Principat de Catalunya [...]»

«El símbol del Consell General d'Aran és l'actual escut d'Aran.»

En canvi, en l'Estatut del 2006 la forma emprada és *l'Aran*, cosa que va influir en les lleis que el despleguen. Així, en la Llei 30/2010, de vegueries, s'alternen les dues formes i en la Llei 35/2010, de l'occità, aranès a l'Aran, s'hi va emprar només la forma amb article.

Davant d'aquestes vacil·lacions en l'ús del topònim, convé establir un criteri amb base científica que en fixi la forma.

2. Aspectes que cal prendre en consideració

2.1. En la primera documentació que coneixem d'aquest topònim (*Cançó de Santa Fe*, segle XI) apareix sense article: «Bascon, que son d'Aran...».

2.2. En el poema èpic *Canigó* (1886), de Jacint Verdaguer, el topònim *Aran* apareix també sense article:

«Garona per Aran / tot rondinant...»

«Dels rius Garona i Éssera sa gran gelera és mare, / Aran, Lis i Benasca podrien dir-li pare...»

2.2. En la llengua pròpia d'Aran, l'occità, aquest topònim no duu mai article.

2.3. La denominació tradicional catalana per a aquest territori és *Vall d'Aran*, i no pas *Vall de l'Aran*, la qual cosa indica que el català tradicionalment i històricament no ha emprat l'article davant del topònim *Aran*.

2.4. Abans que no s'estengués l'ús modern de la forma simple *Aran* (en lloc de *Vall d'Aran*), existien institucions com el Síndic d'Aran o el Consell General d'Aran, que en català s'han dit sempre sense article. Així mateix, l'any 2001 es va crear l'àrea funcional de l'Alt Pirineu i Aran, també sense article.

3. Conclusions

L'ús tradicional i històric del topònim *Aran* en català i en occità és sense article. Atès que en català els noms de països i regions poden dur article o no dur-ne d'acord amb l'ús tradicional, no hi ha cap raó per a afegir l'article a un topònim com *Aran*, que tradicionalment no n'ha dut en català i que, a més, en occità mai no en duu.

D'acord amb això, proposem de desestimar la forma amb article (*l'Aran*) i d'emprar la forma *Aran*.

4. Referències bibliogràfiques

COROMINES I VIGNEAUX, Joan. *Diccionari etimològic i complementari de la llengua catalana*. Curial, 1980-1991.

COROMINES I VIGNEAUX, Joan. *El parlar de la vall d'Aran*. Curial, 1991.

VERDAGUER I SANTALÓ, Jacint. *Canigó*. Quaderns Crema, 1995.

Normativa jurídica:

Llei 16/1990, del 13 de juliol, sobre el règim especial de la Vall d'Aran

Estatut d'autonomia de Catalunya (2006)

Llei 30/2010, del 3 d'agost, de vegueries

Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a l'Aran